

Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı Konusunda Son Beş Yılda Yapılmış Çalışmaların İncelenmesi

Resul BÜTÜNER^{*a}, Nazım BÜTÜNER^b, Muhammed BÜTÜNER^c

^a*Beyazari Fatih Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Beyazari, ANKARA, 06730, TÜRKİYE

^b Yunus Emre Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Ereğli, KONYA, 42310, TÜRKİYE

^c Şehit Oğuzhan Aydınbelge Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Karapınar, KONYA, 42400, TÜRKİYE

MAKALE BİLGİSİ

Alınma: 13.09.2022
Kabul: 02.11.2022

Anahtar Kelimeler:
Bağımlılık, Sosyal medya bağımlılığı, Ergenler, Etkileyen değişkenler
***Sorumlu Yazar**
e-posta:
rbutuner@gmail.com

ÖZET

21. yüzyıl teknolojik gelişmelerin dur durak bilmeden geliştiği bir yüzyıl olarak karışımına çıkmaktadır. İletişim teknolojileri de buna ayak uydurmuş ve özellikle bilgisayar, cep telefonu, tablet ve internet aracılığı ile dünya küçük bir köy haline gelmiştir. Sosyal medyanın kullanımının her geçen gün arttığı zamanımızda ergenler üzerindeki olumsuz etkileri ve sosyal medya bağımlılığı da önemli bir konu olarak karşımızda durmaktadır. Gelişim çağında olan ergenlerde sosyal medya bağımlılıklarını etkileyen sebeplerin ortaya çıkarılması ve bu sebeplere yönelik tedbirlerin alınması önem arz etmektedir. Bu çalışma ile son 5 yıl da ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ile ilgili yapılmış tez ve makaleler incelenerek derlemesi hedeflenmektedir. Doküman analizi tekniğiyle yürütülen bu nitel araştırmanın örneklemini Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan tez ve makaleler oluşturmaktadır. Örneklemini oluşturan tez ve makaleler 'Sosyal medya, 'ergenler', 'bağımlılık' anahtar kelimeleriyle tarama yapılarak belirlenmiştir. Yapılan araştırmanın sonucuna göre 2016 yılından sonra yapılan çalışmalarda olumlu bir yığılma olduğu, yüksek lisans tezlerinde daha çok çalışıldığı, sosyal medya bağımlılığı ile "aile yaşam doyumu", "affetme ve mükemmeliyetçilik", "yaşam memnuniyeti", "öz yeterlik düzeyi", "öğrenci performansı" vb. değişkenler açısından incelenmiş olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmanın Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ile ilgili yapılacak çalışmalara genel bir kaynak olması amaçlanmaktadır.

About Social Media Addiction in Adolescents Analysis of the Studies Made in the Last 5 Years

ARTICLE INFO

Received: 13.09.2022
Accepted: 02.11.2022

Keywords:
Social media addiction, Adolescents, Influencing variables
***Corresponding Authors**
e-mail:
rbutuner@gmail.com

ABSTRACT

21. a hundred years are in our mix as a century in which technological developments are developing. Communication technologies have also kept pace with this. Nowadays, when the use of social media is increasing every day, its negative effects on adolescents and social media addiction are also an important issue. It is important to identify the causes affecting social media addiction in adolescents and to take precautions for these reasons. With this study, it was aimed to review and compile theses and articles related to social media addiction in adolescents in the last 5 years. An example of this qualitative research conducted using the document analysis technique consists of theses and articles in the database of the National Dissertation Center of the Council of Higher Education. The theses and articles that make up the sample were determined by scanning the keywords 'Social media, 'adolescents', 'addiction'. According to the research results, and social media addiction in 2016 by agglomeration with more "family life satisfaction", "forgiveness and perfectionism", "life satisfaction", "self-sufficiency", "student performance", etc. it was seen that it was examined in terms of variables. The study is intended to be a general resource for studies on Social Media Addiction in adolescents.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

1.1. Bağımlılık (Addiction)

Bağımlılık, günümüzde toplumun içine düştüğü büyük bir toplumsal sorun haline gelmiştir. Bireyleri zihinsel, bedensel ve sosyal yönden olumsuz etkileyen patolojik bir davranış olarak tanımlanmıştır [1].

Bilişsel bozukluğa neden olan, iradenin gücünü neredeyse yok eden son derece olumsuz davranışlarla neticelenen bir davranış bozukluğu olan bağımlılık, bireylerde saplantılı arzular veya iştah kabartıcı tavırlar olarak betimlenmiştir [2].

Bağımlılıkta kişiler bağımlı olduğu maddeyi bir çok kez bırakma girişiminde bulunmaktadırlar. Bunun sonucunda bilinenin aksine madde dozunu giderek daha çok arttırmakta ve şiddetli yoksunluk belirtileri ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Maddenin zararının farkında olan birey yine de maddeyi kullanmayı sürdürmekte ve zamanının büyük bir bölümünde madde almaya devam etmektedir [3].

Bağımlılık deyince alkol, uyuşturucu madde, tv bağımlılığı gibi türler akla gelmektedir. 1996 yılında Young bu türlere internet bağımlılığını da eklemiştir. Griffiths (1999) ve Holden (2001) ise bu bağımlılıklara ek olarak kumar bağımlılığı, yemek yeme bağımlılığı, bilgisayar oyunları bağımlılığını da eklemiştir [4-5]. Yapılan bu güncellemeler sonucunda bağımlılık kavramının kapasitesi genişletilmiştir. Alkol, uyuşturucu, sigara, internet, oyun oynama, yemek yeme, kumar, bilgisayar bağımlılığı bireylerde psikolojik, sosyal ve fiziksel yönden büyük bir dejenerasyona yol açmıştır [6]. Griffiths (2017) teknolojik araçların görsel etkileri, ses, ışık gibi özelliklerinin bağımlılığı tetiklediğini ifade etmiştir [7]. Young (1998) internet bağımlılığını davranış temelli bağımlılık türleri arasında nitelendirmiştir. İnternet bağımlılığını “patolojik kumar oynama” kriterine göre tanımlamıştır. Bu konuda araştırma yapan uzmanlar davranış temelli bağımlılıkların ve madde bağımlılığının internet bağımlılığına uygun bir zemin oluşturduğunu ifade etmişlerdir [8].

Bağımlılık kelimesinin kavramsal karşılığı fiziksel ve ruhsal anlamda herhangi bir maddeye olan istek ve arzuyu ifade etmektedir [5]. Bağımlılık üç ana öğeden oluşmaktadır. Bunları şu şekilde gruplandırmıştır.

- Zaman ve mekândan bağımsız olarak bağımlı olunan maddeye, engel olunamayan şiddetli bir istek içinde olunması
- Kullanılan maddeye olan isteğin sürekli artması ve bunu bir mecburiyetmiş gibi hissetmek
- Maddenin etkilerinden dolayı yaşanan yoksunluk belirtileri

Bağımlılık, çok geniş anlamlı bir kavramdır. Bu nedenle bir çok alt dalı bulunmaktadır. İnternet

çağının getirdiği internet bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığı bu alandaki yerini almıştır. İnternet kelimesinin tam bir tanımı bulunmadığı için patolojik kumar oynama kriterlerine göre gruplandırılmıştır.

1.2. Sosyal Medya (Social Media)

Sosyal medya kavramının genel anlamda kesin bir tanımı bulunmamakla birlikte iletişim ve haberleşme alanında önemli olan iki kavramın birleşimi neticesinde ortaya çıkmıştır. “Sosyal” ifadesi: toplum içerisinde yaşayan insanın başka bireylerle iletişim kurma gereksiniminin karşılığıdır. “Medya” kavramı ise geçmişten günümüze insanların birbirleriyle iletişim kurabilmek için kullandığı araçların tümünü içine alır. Çok eskiden; güvercin, davul, çan vb. gibi yöntemlerle yapılan haberleşme günümüzde yerini mektup, telgraf, mesaj, email vb. gibi teknolojik araçlara bırakmıştır [9]. Teknolojik gelişmelerle birlikte iletişim de bundan payını almıştır. İletişim ve bilgisayar teknolojilerinin kullanımı bireyler arasındaki iletişime hız kazandırmıştır [10].

Sosyal medya: bireylerin fikirlerini, düşüncelerini, tecrübelerini; arkadaşlarıyla yaşadığı toplumla ve yabancılarla paylaştığı platformdur. İnternet çağının ortaya çıkarmış olduğu yenilikler küresel ekonomi alanında hızlı bir yayılım göstermiştir. Bireylerin sosyalleşmek için kullandıkları bir kanaldır [11-12]. Sosyal medya kavramının genişliğinden dolayı tek tanımla ifade edebilmek mümkün olmamaktadır [13].

- İletişim aracı olarak sosyal medya, iletişimin devamını sağlayan telefon veya internet üzerinden bireylerin temasa geçtiği bir araç olarak görülmektedir.
- Yaşam alanı olarak sosyal medya, çevrimiçi servisleri kullanan bireylerin etkileşim içinde oldukları ve yarattıkları sosyal dünya olarak tanımlanmıştır.
- Yayın platformu olarak sosyal medya, birçok kitle iletişim aracını geride bırakan, pek çok alanda yayın yapan bir platform olarak tanımlanmıştır.
- Sektör olarak sosyal medya, sosyal medyayı meslek olarak kabul etmiş uzmanlar, ajanslar, teknoloji şirketleri vb. gibi iş kolları başlı başına bir sektör haline gelmiştir.

Bireyler internet vasıtasıyla düşüncelerini zaman ve mekan sınırlaması olmadan özgür biçimde beyan edebilmektedirler. Bu özgürlük bireyleri karşılıklı fikir paylaşımlarını esas almaktadır. Sosyal medya kavramından da beklenen tam olarak budur [14]. Hızla değişip gelişen sosyal medya toplumun ve bireylerin davranışlarını da aynı hızla etkilemektedir [15].

1.3. Sosyal Medya Bağımlılığı (Social Media Addiction)

Radyo, televizyon ve gazete gibi iletişim araçlarını kullanan bireyler üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Kullanıcıların hayatına giren internet yeniliklere olan etkileşimi ve geleneksel hayat örüntüsünü değiştirmiştir. Bu etkileşim sonucunda tüketim odaklı bir toplum meydana gelmiştir. İnsanlar sadece tüketmeye programlanmış gibi üretimden ve geleneksel görüntüden hızla uzaklaşmışlardır [16]. Yerellikten uzaklaşan bireyler küreselliğe hızlı bir giriş yapmışlardır. Sosyal medya bireyleri ilgi alanlarına yönelik arkadaş gruplarına daha çabuk ulaşmalarında etkili olmuştur [17]. Bu noktadan bakıldığında sosyal medya iletişim şeklini değiştirmiştir. Toplumla daha çok iletişim halinde olması gereken bürokrat, sanatçı vb. kişiler sosyal medya sayesinde daha çok kişiye ulaşabilmektedirler. Yapılan araştırmalar internet bağımlılığında görülen belirtilerin, sosyal medya bağımlılığında da görüldüğünü kanıtlamıştır. Sigara, alkol, uyuşturucu madde gibi bağımlılığa neden olan maddelerden tedavi sonucunda kurtulmak mümkün iken sosyal medya bağımlılığından kurtulmanın mümkün olmadığı belirtilmiştir. Andreassen (2012)'a göre, sosyal medya bağımlılığı, diğer madde bağımlılıkları ile aynı etkileri ortaya çıkarmıştır [18-21]. Uzmanlar, gelişen teknoloji ile birlikte yeni bağımlılık türlerinin ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Bu türlerden biride sosyal medya bağımlılığıdır. 12-18 yaş aralığındaki ergenler üzerinde yapılan araştırmalarda erkeklerin kızlara göre 2-3 kat daha bağımlı oldukları belirtilmiştir. Bağımlılıklar beraberinde psikolojik rahatsızlıkları da getirmektedir. Depresyon, sosyal fobi, asosyalite sosyal medyaya bağımlı olan kişilerde çokça görülmektedir. Ayrıca sosyal medya ile erken yaşta tanışan bireylerde dikkat eksikliği, hiperaktivite ve sosyal fobi sıkça görülmektedir [22,23]. Bağımlılığın neden olduğu uykusuzluk, sosyal yaşamı olumsuz etkilemekle birlikte günlük işlerin aksamasına, akademik başarının düşmesine, evlilikte problemlere yol açmaktadır [18-21,24].

1.4. Ergenlik Dönemi (Adolescence)

“Ergen” kelime olarak Batı dilinde “adolescent” kelimesi karşılığıdır. Latince de büyümek, olgunlaşmak anlamına gelir. Yavuzer (2013) ergenliği bireyde görülen hızlı ve devamlı gelişme evresi olarak tanımlamıştır. Ergenliğin tanımı ve gruplandırılması farklı toplumlarda farklı yaklaşımlarla ele alınmıştır [25]. Kulaksızoğlu (2014) ise ergenliği çocuklukla yetişkinlik arasında bir dönem olarak ifade etmiştir [26]. Dünya Sağlık Örgütü 10-19 yaş arasını adölesan, 15-24 yaş arasını gençlik dönemi, 19-24 yaş arasını ise genç insan olarak belirtmişlerdir. UNESCO, 15-24 yaş aralığındaki öğrenim gören para kazanmak için çalışmayan insan grubu olarak tanımlamıştır.

Sosyalleşmeyi henüz başaramayan birey olan ergen, çocuk değildir ama henüz olgun bir yetişkin de değildir. Çocukluk ile yetişkinlik arasında bir yerdedir. Kendilerini yetişkin sayan ergenler davranışlarını çevrelerindeki büyüklerine göre ayarlarken diğer tarafla çocukluk yapmaya devam ederler [27]. Ergenlik dönemi hızlı bir sosyalleşme dönemidir. Bu dönem ömür boyu süre gelmektedir. Fakat ergenlik döneminde hat safhaya ulaşmaktadır. Ergenler bedensel, zihinsel, duygu, düşünce, davranış olarak şiddetli bir değişim göstermektedirler [28,29]. Sosyalleşme sürecinde olan ergenler geleneklerine bağlı görünseler de modernleşmenin etkisiyle geleneksel değerlerden de uzaklaşabilmektedirler [27, 30].

1.5. Sosyal Medya Bağımlılığı ve Ergenlik (Social Media Addiction and Adolescence)

Sosyal medya dünyayı etkilediği gibi ülkemizi de geniş çaplı bir şekilde etkilemiştir. Yetişkin bireylerde görüldüğü kadar ergenlerin hayatında da çok önemli bir role sahip olmuştur. Tam da bu nedenle sosyal medyanın tanımlanması, olumlu ve olumsuz özellikleri, sosyal medyaya olan bağımlılık, ergenlikle olan ilişkisi gibi konular önemli bir hal almıştır. 20 li yaşların başındaki gençlerin evlenme ve anne baba olma gibi sorumlulukları mevcuttur. Fakat internet çağı ile birlikte bu sorumlulukların 30 lu yaşların başlarına gerilediği görülmektedir [31]. İfade edilen bu dönemlerde riskli davranışlar ve bağımlılıklar çok daha sık görülmektedir [32]. Moody'e (2001) göre ruh sağlığının iyileşmesi ile sosyal medya arasında ters orantılı bir ilişki vardır [33]. Ford ve Mauss'a (2014) ise mutlu olma ve sosyal medya arasında üç temel özellikten bahsetmiştir. Birincisi mutlu olma ihtiyacı karşılanmadığında mutsuzluk hissinin daha fazla hissedilmesi, ikincisi mutluluğa gidilen yolun bilinmemesi ve üçüncüsü ise sürekli mutluluğa odaklanmanın ve mutluluk içim çabalarının olumsuz sonuçlanmasıdır [34]. Yaşamsal doyum ve mutluluk hissi sosyal medyada özgürlük ve kabul görme davranışlarıyla karıştırılmaktadır. Özgürlük ve sürekli başkalarının beğenisini beklemek bunun devamlılığını istemek “mutluluk” kavramına tamamıyla ters düşmektedir. Sosyal medyada mutluluğu yakalayan bireylerin gerçek hayatta mutlu olamadıkları görülmektedir [35].

1.6. Sosyal Medya Araçları (Social Media Tools)

İnternet üzerinde her türlü dosya, belge, yazı, resim, video, ses paylaşımına olanak sağlayan araçlar mevcuttur. Bu özelliklerinden dolayı söz konusu sitelerin milyonlarca kişi tarafından ziyaret edildiği bilinmektedir. Sosyal medya araçlarından Instagram, Youtube, Twitter ve Facebook en bilinen örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır [16,36].

1.6.1. Youtube (Youtube)

Bir video paylaşım sitesi olan youtube Jawed Karim, San Mateo, Steve Chen ve Chad Hurley tarafından 2005 yılında kurulmuştur. Ev partilerinde çekilen komik videoları paylaşmak için kurulmuştur. Fakat zaman içinde çok hızlı bir gelişme göstererek bugün ki halini almıştır. Youtube dünyada kullanılan en popüler video paylaşım sitelerinden biridir. Google 1.5 milyar dolara youtube yi satın almıştır [37].

1.6.2. Instagram (Instagram)

2010 yılında Mike Krieger ve Kevin Systrom tarafından kurulmuştur. Çekilen fotoğraflara etkileyici özellikler kazandıran filtre uygulamalarının kullanılabilmesi siteyi popüler hale getirmiştir. Günlük hayatta sıkça karşılaştığımız sıradan bir nesne bile filtreler sayesinde bir sanat eserine dönüşebilmektedir. Bireyler eğer isterlerse söz konusu bu fotoğrafları diğer sosyal mecralarda da paylaşabilmektedirler. Tüm bunlara ek olarak en önemli özelliklerinden birisi de ücretsiz olmasıdır [38].

1.6.3. Twitter (Twitter)

Twitter, Jack Dorsey ve Evan Williams ve Biz Stone tarafından 2006 yılında geliştirilmiştir. Diğer uygulamalardan farkı internet üzerinde SMS uygulamasını ilk kez kullanması olmuştur. Başlarda 140 karakter sınırlaması olan Twitter uygulaması günümüzde anlık, hızlı ve kısa paylaşım yapmanın ana unsuru durumuna gelmiştir. Üye sayısı giderek artmaktadır. Ticari ve kültürel faaliyetler açısından bakıldığında twitter diğer uygulamalar arasından sıyrılmıştır.

Video ve fotoğraf yüklemesi yapabilmenin haricinde kullanıcılarına kendi sayfalarını biçimlendirilme olanağı da sağlamaktadır. Kullanıcıların en popüler konuları "Trend Topics" listesini oluşturmaktadır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de popülerliği giderek artmaktadır [39,40].

1.6.4. Facebook (Facebook)

Facebook dünya üzerinde en fazla kullanılan sosyal medya platformudur. Kişilerin iletişim kurmak ve istedikleri bireyleri takip etmek için Facebook uygulamasının kullanılabilmesine olan inançları dolayısıyla zamanla çok farklı sosyal medya platformları geliştirilmesine rağmen Facebook'un kullanıcı sayısı giderek artmış ve popülerliğini devam ettirmiştir. Dünyada milyonlarca kullanıcısı olan Facebook farklı dilleri desteklemesi ve kullanıcı dostu arayüzü ile bilgisayar, tablet ve akıllı telefon ile istenilen her yerde arkadaşlarıyla sohbet edebilmekte, yaşanan durumları Facebook üzerinden

takipçileriyle paylaşabilmektedirler. Facebook günümüzde iletişim, fotoğraf / video paylaşımı, bilgi aktarımı gibi özelliklerinin ötesine geçip insanların anlamlı topluluklar oluşturduğu ve kriz anlarında dayanışma gösterdiği, sosyal sorumluluk projelerinin desteklendiği tam anlamıyla sosyal bir platform olmuştur. Kişilerin ilgi duydukları alanlara abone olmalarına bu gruplara ulaşabilmelerine, dünyada ki veya çevrelerindeki güncel olayları ve haberleri takip edebilmelerine, alışveriş sitelerinin ve kurumların kampanya ve indirimlerinden haberdar olabilmelerine olanak sağlayan Facebook üzerinde en fazla tercih edilen sosyal medya platform olması açıklamaktadır [41-43].

Bu çalışmada son 5 yıl içerisinde ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ile ilgili yapılmış tez ve makalelerin incelenerek derlemesi amaçlanmaktadır. Çalışmada ergenlerde sosyal medya bağımlılığının sosyo-demografik özellikler ve sosyal medya kullanım özellikleri (ekonomik durum, eğitim düzeyi, aile durumu, ailedeki üye sayısı, kardeş sayısı, kullanılan sosyal medya uygulama sayısı, sosyal medyada zaman geçirme süresi, vb.) gibi bağımsız değişkenler açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin literatür taraması ile belirlenip ayrıca çalışmalar arasında karşılaştırma yapılması ile alt amaç olarak belirlenmiştir.

Teknolojinin hızla gelişmesi ve başta akıllı telefonlar olmak üzere mobil cihazların hızla yaygınlaşması sonucunda sosyal medya ve internet gerek iş yaşamının gerekse sosyal yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Sosyal medya ve internet bireylerin yaşamında ciddi anlamda kolaylık sağlamaktayken, belirli bir süre sonra olumsuz, aşırı veya yoğun kullanım ile birlikte toplumun, bireyin ve ailelerin yaşamını olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Chicago Booth School of Business University'nin araştırmasında; sosyal medya bağımlılığının zararının, bireye, aileye ve topluma zararı yıllar öncesinden kanıtlanmış olan sigara ve alkol bağımlılığından daha fazla olduğu vurgulanmaktadır [44].

Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı birçok farklı değişkenlere bağlı olmakla beraber, her farklı çalışma farklı değişken türlerinden ergenlerde sosyal medya bağımlılığını incelemiştir. Literatürde ise Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı konusunda yapılan tüm bu çalışmaları inceleyip, yorumlayan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada ergenlerde sosyal medya bağımlılığı konusunda 2016 ve sonrası yapılan tüm çalışmaların incelenerek, ortaya genel bir perperktif çizilmesi büyük bir önem arz etmektedir. Bu bağlamda söz konusu çalışmanın literatürdeki önemli bir boşluğu dolduracağı gibi ergenlik sürecindeki birey ve

aileleriyle çalışan meslek elemanlarına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma 2016 ve sonrası Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ile ilgili yapılan 55 adet tez ve makaleler ile sınırlıdır.

2. ERGENLİK DÖNEMİNDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR (STUDIES ON SOCIAL MEDIA ADDICTION IN ADOLESCENCE)

Yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen verilere göre; internet bağımlılığında görülen belirtiler, sosyal medya ortamlarında da aynı şekilde gözlenmektedir [18-21]. Bundan dolayı bu bölümde “Ergenlik Döneminde Sosyal Medya Bağımlılığı” üzerine yapılan araştırmalara yer verilmiştir. 774 lise öğrencisi üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Lise öğrencilerinin insani değerleri ile internete olan bağımlılıkları ve siber zorbalığa karşı hassasiyetleri ölçülmüştür. Yapılan araştırma sonuçlarına göre internet bağımlılığı ile insani değer arasında negatif bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca internet bağımlılığı ve siber zorbalık arasında herhangi bir ilişki tespit edilememiştir. Kız öğrencilerin siber zorbalığa olan hassasiyetleri erkek öğrencilerden daha fazladır. Aile ortamında kalan öğrencilerin yurttan kalan akranlarına göre insani değerlerinin çok daha yüksek olduğu tespit edilmiştir [45].

Müezzın (2017) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde eğitimine devam eden 511 öğrenci üzerinde bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın konusu internet ve sosyal medya bağımlılığını kontrol etme gücü, yokluk hissi, işlevselliğin bozulması, sosyal soyutlanma alanlarıdır. Anket çalışmasının sonuçlarına göre öğrencilerin büyük çoğunluğu risk sınırında bulunmaktadır. İnternette geçirilen sürenin kontrol gücünü, yokluğunu, işlevsel bozukluğu ve sosyal soyutlanmayı arttırdığı gözlemlenmiştir [46].

Şahan ve Eraslan Çapan (2017) Eskişehir’de farklı liselerde okuyan 174 kız 138 erkek öğrenci üzerinde internet kullanımı ve sosyal kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığına dair bir araştırma yapmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre internet bağımlılığı görülen ergenlerde sosyal ilişkilerinde cinsiyete göre fark edilir düzeyde değişiklik olduğu görülmüştür. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre internet kullanımlarının daha problemlili olduğu görülmüştür [47].

2014-2015 eğitim öğretim yılında İstanbul’un Eyüp ilçesindeki okullardan rasgele seçilen 473 öğrenci üzerinde bir anket yapılmıştır. Ortaöğretim kurumlarında eğitimine devam eden öğrencilerin sosyal medya bağımlılıklarını incelemişlerdir. Deniz ve Gürültü (2018) tarafından gerçekleştirilen bu araştırmanın amacı öğrencilerde sosyal medya

bağımlılığını seviyesini belirlemektir. Araştırmada “Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği” (SMBÖ) kullanılmıştır. Yapılan bu araştırmaya göre sosyal medyaya olan bağımlılığın orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Sosyal medya da zaman geçirme konusunda kız öğrencilerinin erkek öğrencilerden daha fazla zaman geçirdikleri belirlenmiştir [48].

Kim vd. (2018), Kore Ulusal Bilgi Ajansı’nın 2013 yılında uyguladıkları internet üzerinden çevrimiçi anket uygulaması kullanarak Güney Kore’deki arkadaşlık, aile ortamı, öz kontrol ve ergenlerin akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemişler ve aile içinde şiddet gören otokontrol yapmakta zorlanan ve sosyal sıkıntısı yaşayan öğrencilerin internet bağımlılık seviyesinin yüksek olduğu ortaya çıkmıştır [49].

Machado vd. (2018), ergenlik çağındaki bulunan 12-16 yaş arasındaki 91 kişiye internet kullanımı ve bağımlılık konusunda bir anket yapmıştır. Özel ve devlet okulunda okuyan ergenlik çağındaki bu öğrencilere yapılan anket sonucunda internet bağımlılığı ile davranış sorunları arasında pozitif yönde bir uyum olduğu görülmüştür [50].

Sami vd. (2018), yaptıkları çalışma ile 12-18 yaş aralığındaki ergenlerin uyku bozukluğu ve internet bağımlılığının intihar düşüncesi üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Bu çalışmanın örneğini ortaöğretim kurumlarından rastgele seçilen 631 öğrenci oluşturmaktadır. Bu yapılan anket çalışması sonucunda intihar düşüncesi olan kişilerin uyku bozukluğu, internet bağımlılığı ve depresif belirtilere çok fazla sahip oldukları belirlenmiştir [51].

Taş (2018) İstanbul’da çeşitli ortaöğretim kurumlarında eğitim gören 421 öğrenciye internet bağımlılığı ve psikolojik belirtilerin farklı değişkenler açısından incelenmesi için bir anket çalışması yapmıştır. Bu yapılan çalışma sonucunda internet bağımlılığı ile psikolojik belirtiler arasında istatistiksel olarak doğru orantılı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca anne baba tutumu, cinsiyet, yaş ve sınıf değişkeni ile İnternet’te geçirilen zaman arasında bir ilişki olduğu sonucu da ortaya çıkmıştır [52].

Büyükgebiz (2018) Antalya’da bulunan bir Anadolu Lisesinde 10,11 ve 12. Sınıf düzeylerinde eğitimine devam eden öğrencilerin sosyal medya bağımlılık seviyelerinin ders başarısına olan etkisini araştırmıştır. Araştırma hem nicel hem de nitel olarak uygulanmıştır. Anket yardımıyla sosyal medya bağımlılığı olan öğrenciler tespit edilmiştir. Araştırma çizgisinde sosyal medyaya bağımlı olan 15 öğrencinin aileleri ile de görüşmeler yapılmıştır. İnternette geçirdikleri sürenin ders başarısına etkisi incelenmiştir. Öğrencilerin ailelerinden sosyal medyaya bağımlı olan çocuklar için kısıtlama uygulayıp uygulamadıkları hakkında bilgi alınmıştır. Araştırmalar neticesinde sosyal medya bağımlılığı

tespit edilen öğrencilerin ailelerinin durumun farkında oldukları ve bu durumdan son derece müteessir oldukları belirlenmiştir [53].

Dilsiz (2019) Ortaöğretim kurumlarında eğitim öğretime devam eden öğrenciler üzerinde yapılan bir araştırma ile öğrencilerin sosyal medya bağımlılığı, bağlanma stilleri ve yaşam doyumu değişkenleri arasındaki ilişki incelenmiş, ergenlerin sahip oldukları bağlanma stillerinin ve yaşam doyumlarının sosyal medya bağımlılıklarını/bozukluklarını yordama güçlerini belirlenmeye çalışılmıştır. İlişkisel tarama modeline göre yapılan bu çalışmada 9,10,11,12. Sınıflarda öğretime devam eden 300'ü kız, 244 'ü erkek olmak üzere toplam 544 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Sonuçta, sosyal medya bağımlılığına ilişkin çözüm yolları, yeni araştırmalara ve literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır [54].

Şeker (2018) tarafından sosyal medya bağımlılığı, depresyon ve anksiyete arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemiş kız öğrencilerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin erkek öğrenciler göre yüksek olduğu belirlenmiştir [55].

Yayman (2019) tarafından öğrencilerin oyun bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı ve ailevi işlevler arasındaki ilişkiyi incelemiş erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre oyun bağımlılığı düzeylerinin yüksek, sosyal medya bağımlılık düzeylerinin ise düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca alan yazında erkek öğrencilerin internet bağımlılığı, dijital oyun bağımlılığı ve bilgisayar oyun bağımlılığı düzeylerin kız öğrencilere göre yüksek olduğunu belirten araştırmaların fazla olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen veriler ile alan yazın sonuçları karşılaştırıldığında gerek erkeklerin gerekse kadınların birbirine benzer davranış rollerine sahip olduğu söylenebilir [56-63].

Can vd. (2021), yaptıkları araştırma da 2018-2019 eğitim öğretim yılında Niğde ili Hüdavent Hatun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Proje İmam Hatip Lisesi'nde eğitim gören spor yapan ve spor yapmayan lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılık düzeylerini karma model araştırmasına göre incelemişlerdir. Sosyal medyaya ilişkin öğrenci görüşleri değerlendirilmiş cinsiyet, düzenli spor yapma ve kardeş sayısı gibi değişkenlerinin sosyal medya bağımlılığı üzerinde kısmen de olsa etkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yaş değişkeni ile sosyal medya bağımlılığı arasında düşük düzeyde negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca lise öğrencilerinin sosyal medyada çok fazla zaman geçirmelerine rağmen bu konuda yeterince bilinçli olmadıkları, sosyal aktivitelere katılımlarını olumsuz etkiledikleri görülmüş ve bu nedenle de sosyal medya bağımlılık düzeylerinin fiziksel aktiviteye katılan bireylere göre daha yüksek olması önemli bir sonuç olarak belirlenmiştir [64].

Söner ve Yılmaz (2018) Ortaöğretim kurumlarında eğitimine devam eden 160'ı kız, 172'si erkek toplam 332 öğrencinin psikolojik iyi oluş ve sosyal medya

bağımlılığı ilişkisini incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre cinsiyet bazında ruhsal sağlık ve sosyal medya bağımlılığı arasında önemli bir farkın olmadığına fakat akıllı telefona sahip olan öğrencilerinin ruhsal sağlık durumlarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin %16'sının sosyal medya bağımlılığı ile ortaya çıktığı görülmüştür. Ayrıca araştırma neticesinde bireysel iyilik seviyesini etkileyen sosyal medya bağımlılığına ek olarak cinsiyet farkı, bulunduğu sınıf seviyesi, duygusal zeka, optimistlik ve bireysel farklar gibi diğer faktörlerinde ilişkili olabileceği görülmüştür [65].

Tuğlu (2017) öğrencilerin sosyal medyayı kullanım amaçları ve kullanımına ilişkin tutumları incelenmiştir. Bu yapılan araştırmaya 535 ortaokul öğrencisi dahil edilmiş 35 kişi çalışmadan değişik sebeplerden dolayı çıkarılmıştır. Çıkan sonuçlara göre öğrencilerin %76 'lık bölümü hergün birkaç kez sosyal medya kullandığını ifade etmiş %36 ile en çok kullanılan sosyal medya uygulaması facebook olarak belirlenmiştir. Ardından youtube, Instagram ve whatsapp uygulamalarının facebook'u takip ettiği görülmüştür. Sonuç olarak yapılan çalışma öğrencilerin sosyal medyayı arkadaşlarıyla iletişim kurmak, sosyalleşmek amacıyla kullandıkları görülmüştür [66].

Okumuş (2018) Ebeveynlerin sosyal medyayı kullanan çocuklarına karşı tutumlarını belirlemek amacıyla İstanbul'un Üsküdar ilçesindeki MEB'e bağlı okullarda eğitim gören 5.6.7. ve 8.sınıf öğrencileri üzerinde bir araştırma yapmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin sosyal medya uygulamalarında 11-30 dakika arasında zaman geçirdikleri görülmüştür. Bununla birlikte sosyal medyaya üye olan öğrencilerin oranı %86 çıkmış, 4 yıldan daha fazla sosyal medya kullananların oranı ise %28 çıkmıştır. Öğrencilerin %84'ü sosyal medya sitelerine uygulamalarına girmek için akıllı telefonlarını kullandıkları söylemişlerdir. Bununla birlikte sosyal medyada geçirilen zaman ile sosyal medya kullanım sıklığının aile içi iletişimde her hangi bir olumsuz bir etkisinin olmadığı vurgulanmıştır [67].

Durdu (2019) tarafından yapılan araştırmada, 7 ve 8.sınıf öğrencilerinin internet bağımlılıkları ve akademik erteleme davranışları ile demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçları göstermektedir ki; internet bağımlılık seviyesinin alt ölçeği meşguliyet ve duygu durum düzenlemesi bakımından orta seviyede bağımlı, yineleme, çatışma ve sosyal medyaya olan düşkünlük açısından daha az bağımlı oldukları tespit edilmiştir. Akademik başarıları erteleme davranışlarının da daha az seviyede olduğu ifade edilmiştir. Öğrencilerin "Sosyal medya bağımlılığı ile "Akademik Erteleme Davranışı arasında ise orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir [68].

Balta (2019) yaptığı çalışmada Sivas merkez ilçesinin de ortaöğretimde eğitimine devam eden lise öğrencileri arasındaki sosyal medya bağımlılığının nedenleri, eğitsel ve bilişsel sonuçlarını araştırmıştır. İki aşamadan oluşan bu araştırma; sosyal medya bağımlılığı ile ilgili konuları içeren kuramsal çerçeve ve saha çalışması ve araştırma sonucu elde edilen bulgulardır. Araştırma sonucunda lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlısı olmalarının en büyük etkeni Z kuşağı tabiri ile isimlendirilmelerini sağlayacak şekilde teknoloji çağında doğup büyümüş ve internet, sosyal medya, akıllı telefon ile içi içe yaşam sürmeleridir [69].

Akdeniz (2018: 80) 14 – 16 yaş aralığındaki ergenlerin bağlanma stilleri, gözlerden zihin okuma becerileri ve ruhsal sorunları ile internet bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi konulu tez çalışmasında ergenlerin internet bağımlılığı oranlarının cinsiyete, yaşa, okul türüne, öğrenim gördüğü sınıfa, ebeveynlerinin eğitim düzeylerine, sosyoekonomik düzeye göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır [70].

Macit (2019) araştırmasında sosyal medya bağımlılık düzeylerinin eğitim durumuna, cinsiyete, medeni duruma göre farklılaşmadığını, yaşa ve sahip olunan çocuk sayısına göre farklılaştığını belirlemiştir. Bireylerin hostilite ve anksiyete düzeyleri ile sosyal medya bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu saptamıştır [71].

Cuma (2020) tarafından yapılan çalışmada ergenlerde sosyal medya bağımlılığı, ruhsal sorunlar ve sosyal beceri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma evreni 2018-2019 eğitim öğretim yılında İstanbul ilinde ortaokul ve liseye devam eden öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Esenler ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokul ve lisede eğitim gören 7-12. sınıf öğrencileri arasından seçilen 400 ergen bireyden oluşmaktadır. Sosyal medya bağımlılığı ile sosyal beceri arasında negatif ve anlamlı bir ilişki, sosyal medya bağımlılığı ile ruhsal sorunlar arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki, ruhsal sorunlar ile sosyal beceri arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Sosyal medya bağımlılığının anne tutumu, algılan akademik başarı, v amaçsız internet kullanımı ve sosyal medya kullanım süresine göre farklılaştığı tespit edilmiştir [72].

Longstreet ve Brooks (2017) tarafından yapılan çalışmada da bireylerin sosyal medya platformlarını kullanım süreleri arttıkça günlük yaşam aktivitelerinde problem yaşadıklarından yaşam doyumlarının azaldığı görülmektedir [73].

Elhai vd. (2018)'in yapmış olduğu çalışmalar göstermektedir ki sosyal medya platformlarını kullanım süreleri ile bireylerin duygusal durumlarının değişimleri doğru orantılı bir ilişki vardır. Çalışmalardan hareketle sosyal medya platformlarında geçirilen zaman dilimi ne kadar fazla

ise yoksunluk, depresyon, kaygı, stres ve olumsuz benlik algısı aynı orantıda artmaktadır [74].

Konuk (2019) tarafından yapılan çalışmada cinsiyet değişkenine göre kadınların sosyal medya bağımlılığının erkeklere kıyasla anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Çalışmaların sonuçları sosyal medya bağımlılığı arttıkça bireylerin duygu durumlarının bozulduğu ve pozitif ve negatif duygu durumu ile sosyal medya bağımlılığı arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki söz konusudur [75].

Terzi (2019) tarafından yapılan çalışmada bireylerin sosyal medya bağımlılığı ve kişisel iyi oluş düzeyleri arasındaki negatif ilişkiyi göstermektedir. Sosyal medya bağımlılığı arttıkça kişisel iyi oluş düzeyinin azaldığını ifade etmiştir [76].

Caz ve Bardakçı (2019) çalışmalarında öğrencilerinin %44'nün günde en az 4 saatlerini sosyal medyada geçirdiklerini açıklamışlardır. Sosyal medyada geçirilen süre arttıkça bağımlılık oranının da arttığını tespit etmişlerdir. Güncel haber ve bilgileri takip edenle ile kıyaslandığında sosyal medya kullananların bağımlılık oranlarının yüksek düzeyde olduğu ifade edilmiştir [77].

İlgaz (2019) sosyal medya bağımlılığının lise ve üniversite öğrencileri üzerindeki etkisini araştırmıştır. Katılımcıların %98'nin sosyal medya hesabına sahip olduklarını ifade etmiştir. Katılımcıların %50,81'inin sosyal medya bağımlısı olduğu kanıtlanmıştır. Giderek artan bu bağımlılıkta cinsiyetin etkilim olup olmadığı üzerine araştırmalar yapmıştır. Sonuç olarak kız öğrencilerin erkeklere oranla daha yüksek düzeyde sosyal medya bağımlısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sosyal medya bağımlılığının öğrencilerin sosyal hayatlarında aktif veya pasif oluşlarını da etkilediği kanıtlanmıştır [78].

Çolak (2020) İzmit ilçesinde çeşitli liselerde öğrenim gören 428 lise öğrencisi üzerinde yapılan araştırmada sosyal medya bağımlılığı ve duygu düzenleme işlevlerinin kişiliklerine ve diğer değişkenler katkısı incelenmiştir. Öğrencilerin sosyal medya bağımlılığında kişilik özelliklerinin etkili olup olmadığına göre araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda uysallık, özgüven, otokontrol, nörotizm ve farklı deneyimlere açık alt boyutları ile sosyal medya bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sosyal hayatında dışa dönük olan öğrencilerin sosyal medya bağımlısı olma durumu arasında göze gelir bir farkın olmadığı beyan edilmiştir [79].

Fariz (2017) internet bağımlılığını lise öğrencilerinde akademik başarı ve sosyal destek durumlarına etkilerini incelemiştir. İnternet bağımlılığında anne ve baba öğrenim durumu, aile gelir düzeyi, cinsiyet ve akademik başarı gibi etmenler araştırılmıştır. İnternet bağımlılığı olan öğrencilere sosyal desteğin değişip değişmediği değerlendirilmiştir. Çalışma 2015-2016 eğitim-öğretim yılında 358 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Yapılan çalışmanın sonucuna göre ailenin gelir düzeyi, öğretmen ve ailenin sosyal

desteğinin internet bağımlılığına etki ettiği saptanmıştır [80].

Biliciler (2018) sosyal medya kullanımının kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı üzerindeki etkilerini incelemiştir. Çalışmalarını genellikle 19-25 yaş aralığında olan 250 kişi ile yapmışlardır. Kişilerin sosyal medya uygulamalarını güncel olayları takip edebilmek amacıyla kullandıkları belirtilmiştir. Bununla birlikte sosyal bir çevre edinmek, diğer kişileri takip etmek ve paylaşımda bulunabilmek için sosyal medyada yer aldıkları belirlenmiştir. Video izlemek ya da indirmek, müzik dinlemek, film izlemek, blog yazmak çeşitli sayfaları takip etmek, iş aramak ve program indirmek faaliyetlerin yapılması da sosyal medyanın kullanım alanları arasında yer almaktadır [81].

Adhikari ve Panda (2018) yapmış oldukları çalışmada sosyal ağlarda gizliliği koruma davranışını ve bilgi gizliliği noktasında duyulan endişeleri incelemişlerdir. Yapılan deneysel sonuçlar neticesinde özgüven ve algılanan şiddet düzeyi önemli seviyede bilgi gizliliği endişesini tetiklemektedir. Sosyal medya kullanıcılarına, endişelerini giderilmesi için gizliliği sağlamaya yönelik bazı stratejiler sunulmuştur [82].

Osmaniye'nin Kadirli İlçesi'nde bulunan Anadolu Lisesi, Meslek Lisesi, Fen Lisesi ve Özel Okul Lisesi 9,10, 11 ve 12. sınıf öğrencilerine (432 öğrenci) bir çalışma yapılmıştır. Yapılan bu çalışmanın amacı, lise öğrencileri üzerinde sosyal medya bağımlılığını tetikleyen değişkenleri tespit etmektir. Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıklarının oldukça yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrenciler, duyu durumlarındaki bozuklukları giderebilmek için sosyal mecraları tercih etmekte, bu da bağımlılık oranını yükseltmektedir sonucu elde edilmiştir [83].

Bilgin (2018) Psikolojik bozukluklarla sosyal medya arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Anksiyete, kaygı bozukluğu somatizasyon bozukluğu paranoid düşünceler, depresyon, psikotizm, öfke kontrol sorunları opsesif bozukluk ve yeme bozuklukları gibi psikolojik tabanlı sorunların ve sosyal medya bağımlılığında günlük kullanımın ilişkisinin tespiti için yapılan çalışma 583 ergenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada SCL-90 Belirti Tarama Testi, sosyal medya bağımlılığı ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Sonuç olarak ise ergenlik dönemindeki bireylerin psikolojik bozukluk düzeyi arttıkça sosyal medyaya olan bağımlılık düzeyinin de arttığı tespit edilmiştir. Sosyal medyaya bağımlılığı artan ergenlerde psikolojik bozuklukların yanı sıra fobik anksiyete, psikotizm, pronoid düşünceler ve öfke düşmanlık durumlarının da yüksek düzeyde arttığı belirlenmiştir [84].

Ergenlerde; cinsiyet, benlik saygısı, anne baba tutumları baz alınarak sosyal medya bağımlılığı oranları arasında bir ilişkinin varlığını kanıtlamak amacıyla 316 ergen üzerinde bir araştırma yapılmıştır. "Roserberg Benlik Saygısı Ölçeği", "Ergenler için

Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği kısa formu" ve "Kişisel Bilgi Formu" araştırmalarda kullanılan formlardır. Yüksel-Şahin ve Öztoprak, (2019), yapmış olduğu çalışmada cinsiyet, benlik saygısı ve anne baba tutumlarının ergenlerin sosyal medyaya olan bağımlılıklarında önemli bir fark yarattığı sonucuna verilmiştir [85].

İstanbul'da çeşitli devlet okullarında ve özel okullarda eğitim gören 139 erkek, 167 kız öğrenci üzerinde yapılan çalışmada sosyal medya bağımlılığında iyi oluş ve duygusal özerklik değişkenleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Duygusal Özerklik Ölçeği, Ergen İyi Oluş Ölçeği, Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ve kişisel bilgiler ile oluşturulan bir soru cevap formu ölçme aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda yapılan analizlere göre ergenlerin sosyal medya bağımlılığı ile duygusal özerklik ve iyi oluş arasında rakamsal olarak belirgin bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Araştırma genel anlamda tahlil edildiğinde ergenlerde gözlenen sosyal medya bağımlılığında duygusal durumlarındaki değişikliğin iyi oluştan daha önemli ölçüde olduğu saptanmıştır [86].

Afyonkarahisar'a bağlı Çay ilçesinde uygun örnekleme yöntemi ile seçilen 810 lise öğrencisi üzerinde ergenlerin akademik başarısında sosyal medya bağımlılığının etkisi araştırılmıştır. Yapılan çalışmada ilişkisel tarama metodu kullanılmıştır. "Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği" ölçme aracı olarak kullanılmıştır. Öğrencilerin sosyal medya bağımlılıkları ile akademik başarıları arasında ters orantılı bir ilişki saptanmıştır. Okulun türü, cinsiyet ve sınıf düzeyine göre sosyal medya bağımlılık oranının sabit kaldığı fakat okul türü cinsiyet ve sınıf düzeyine göre olan akademik başarılarının önemli oranda değiştiği gözlenmiştir [87].

2017-2018 eğitim-öğretim yılında, Hatay ilinin İskenderun ilçesinde seçilmiş 3 lisede eğitim gören 9, 10, 11 ve 12. Sınıf öğrencisi olan 179 kız, 151 erkek lise öğrencisinin internet bağımlılık düzeyleri, depresyon ve yalnızlık değişkenleri bakımından incelenmiştir. Bu incelemeye ek olarak internet bağımlılığında cinsiyet, internet kullanım amacı ve internet kullanım sıklığı arasındaki ilişkiler değerlendirilmiştir. UCLA Yalnızlık Ölçeği Kısa Formu, Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu, Kısa Semptom Envanteri Depresyon Alt Boyutu ve kişisel bilgileri içeren soru formu yapılan çalışmada kullanılan ölçme araçlarıdır. Depresyonu ve bireysel yalnızlığın internet bağımlılığını doğru orantılı olarak etkilediği görülmüştür. Yapılan çalışmalar genel anlamda değerlendirildiğinde gün içinde 3 saat ve daha fazla internet kullanan öğrencilerin, interneti sadece sosyal medya için kullanan öğrencilerden bağımlılıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir [88].

Bilgin ve Doğrusever (2018), sosyal medya bağımlılığı ve bilişsel hata arasında herhangi bir ilişkinin olup olmadığını incelemek amacıyla 282 lise

öğrencinin katılımıyla bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma da sosyal medya bağımlılığı ölçeği, anne baba ergen ilişkisi ölçeği ve kişisel bilgiler ile sosyal medya bilgi formu kullanılan ölçme araçlarıdır. Araştırmanın sonuçlarından hareketle bilişsel hatalardan olan haksızlık ve ruminasyonun sosyal medya bağımlılığı ile doğru orantılı bir ilişkisi olduğu kanısına varılmıştır. Ruminasyon ve haksızlık bilişsel hataları başta olmak üzere mükemmeliyetçilik, özerklik ve kabul görme değişkenlerinin sosyal medya bağımlılığı üzerindeki etkisinin %22 olduğu ortaya çıkmıştır [89].

Aypak vd. (2018), 16-19 yaş aralığındaki 2 farklı lisede öğrenim görmekte olan 761 lise öğrencisi üzerinde Facebook bağımlılığının uyku kalitesine etkisini incelemek amacıyla bir araştırma gerçekleştirilmiştir. (PUKÖ) Pitburg Uyku kalite ölçeği ve Facebook Bağımlılık ölçeğinin Türkçeye uyarlanmış versiyonlarından yararlanılmıştır. Uyku kalitesi ile facebook bağımlılığının istatistiksel olarak birbirlerini etkilediği sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin facebookta geçirdikleri süre arttıkça uyku kalitelerinin düştüğü gözlenmiştir. Erkek öğrencilerin uyku kaliteleri kız öğrencilerinkinden daha verimli olduğu belirtilmiştir. Okul türüne göre incelendiğinde ise meslek lisesi öğrencilerinde bağımlılığın, diğer liselere oranla daha fazla olduğu sonucuna verilmiştir [90].

Ayten ve Acat (2019) İstanbul'un farklı ilçelerinden seçilen 10 lisede eğitimlerini sürdürmekte olan 235 kız ve 236 erkek öğrenci üzerinde yapılan internet bağımlılığı, yaşam memnuniyeti, dindarlık ve değerlere hassasiyet inceleme çalışmalarında, değişkenlerin internet bağımlılığına olan etkileri incelenmiştir. Yapılan incelemelerde young internet bağımlılığı testi – kısa formu, hayat memnuniyeti ölçeği, kısa dindarlık ölçeği, etik değerlere yakınlık ölçeği ve kişisel bilgi formları kullanılmıştır. Yapılan incelemeler kontrol edildiğinde ise internete olan bağımlılık, değerler ve dindarlık değişkenlerinin yaşam memnuniyetinde önemli ölçüde rol oynadığı tespit edilmiştir. Dindarlık düzeyi ile internet bağımlılığı arasında gözle görülen bir ilişki tespit edilememiştir. Lise öğrencilerinin, değerlere yakınlığı ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin ise negatif yönlü olduğu kanısına verilmiştir [91].

İstanbul da 14-18 yaş aralığında 164 kız ve 110 erkek lise öğrencisinin katılımı ile internet kullanım sıklığı problemleri internet kullanım davranışı arasında bir ilişki olup olmadığını tespit için araştırma yapılmıştır. İnternet kullanım durumunun öğrencilerin beden algısı ve yeme tutumuyla ilişkide incelenmiştir. Yapılan çalışmada problemleri internet kullanımı ölçeği ergen formu, yeme tutumu testi, vücut algısı ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. İnceleme göstermektedir ki öğrencilerin problemleri internet kullanımları cinsiyete göre farklılaşabilmektedir. Kız öğrencilerin vücut algı ölçeği puan ortalamaları ve yeme tutumları testi puan ortalamaları erkek

öğrencilerden daha yüksektir. Yeme tutumlarının; problemleri internet kullanımları ve beden algısı üzerinde doğru orantılı yönde göze gelir bir etkisinin olduğu açıklanmıştır. Bununla birlikte problemleri internet kullanımı ile beden algıları arasında herhangi bir ilişkinin varlığı kanıtlanamamıştır [92].

Banyai vd. (2017), 5961 ergeni bir araya getiren ESPAD'ın öncülüğünde ulusal temsili bir macar örneği üzerinde çalışma yapılmıştır. Ölçme aracı olarak Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, haftalık internet kullanımı ile ilgili sorularında yer aldığı kişisel bilgi formu, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Macar Formu, Epidemiyolojik Araştırmalar Derneği Depresyon Ölçeği kısa formu kullanılmıştır. Ergenlerde düşük benlik saygısı, yüksek düzeyde depresyon belirtileri ve yüksek derecede sosyal medya kullanımı görülmüştür. Bu sonuçlara göre ergenlerin %4,5 inin büyük risk altında olduğu vurgulanmıştır. Risk altındaki ergenlerin okul temelli önleme ve müdahale programlarıyla tespit edilip, gerekli takiplerinin yapılması gerektiği vurgulanmıştır [93].

Atabay (2020) lise öğrencilerinin yaşam memnuniyeti, yeme bozukluğu ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir diğer araştırmacıdır. Samsun ilinde devlet ve özel okul olmak üzere toplam 11 lisede 9, 10, 11 ve 12. Sınıf öğrencilerinden oluşan 834 öğrenci katılımıyla araştırmalar yapılmıştır. Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ve yeme bozuklukları cinsiyet bazında ciddi farklar gösterdiği kanıtlanmıştır. Erkek öğrencilerin sosyal medyaya olan bağımlılıklarının kız öğrencilere nazaran önemli ölçüde yüksek olduğu belirtilmiştir. Kız öğrencilerinde ise yeme bozukluk puanları erkeklerden daha fazladır. Okul bazında yeme bozuklukları incelendiğinde ise özel okullarda eğitim gören öğrencilerin yeme bozukluk puanları devlet okullarında eğitim gören öğrencilerden daha fazla bulunmuştur [94].

Savcı ve Aysan (2017) Elazığ'da farklı liseler de eğitimine devam eden 14-18 yaş arasındaki 201 ergen üzerinde sosyal medya, internet bağımlılığı, akıllı telefon bağımlılığı ve online oyun bağımlılığı olmak üzere dört bağımlılık türünün sosyal bağımlılık ilişkisi ile arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu incelemeler akıllı telefon kullanan, sosyal medya da en az bir hesabı olan, online oyun oynamayı seven ve son bir senedir interneti aktif kullanan öğrencilere uygulanmıştır. Araştırmanın neticelerine göre sosyal bağımlılık düzeyi ile sosyal medya bağımlılık düzeyi arasında doğru orantılı bir ilişki tespit edilmiştir. Teknolojik bağımlılıkların hepsi sosyal ilişkileri de etkilemektedir [95].

Bilgin vd. (2020), Sosyal medya bağımlılığı ile anne-baba ergen ilişkisi arasındaki bağı araştırmıştır. Araştırmaya 583 ergen (365 kadın, 218 erkek) katılmıştır. Araştırmada Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (SMDS) ile Anne-Baba Ergen İlişki Envanterinden (PARQ) yararlanılmıştır. Anne-baba ergen ilişkisinin sosyal medya bağımlılığı ile ilişkisini

olup olmadığını belirlemek için farklı tip ve çalışmalarda regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analizler ve araştırmalar sonucunda aile içinde gerginlik seviyesi yükseldikçe, ergenin ailesiyle özellikle de annesiyle akademik başarı konusunda çatışma yaşadığı tespit edilmiştir. Aile bireyleri arasında yaşanan çatışmalar, ebeveylelerin tartışmalarında ergeni taraf olmaya mecbur bırakmaları ve ergenin yükselen mükemmeliyetçilik düzeyi sosyal medyaya olan bağımlılığını artırmaktadır [96].

Daşlı ve Baloğlu (2020) çalışmalarını Sivas'ta öğrenim gören 177 kadın 173 erkek toplam 350 öğrenci üzerinde yapmışlardır. Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medya bağımlılık düzeyleri incelenmiştir. Edinilen bilgilere göre çalışmaya katılan öğrencilerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin orta seviyede olduğu belirtilmiştir. Cinsiyet baz alınarak yapılan değerlendirmeye göre erkeklerin meşguliyet alt ölçeğinin kadınlara nazaran daha düşük olduğu beyan edilmiştir. İnterneti kullanım süresi arttıkça bağımlılık düzeyleri de doğru orantılı olarak artmaktadır. İnterneti kullanan bireylerin yaşlarıyla internet bağımlılığı arasında ise ters orantı olduğu tespit edilmiştir [97].

Adorjan ve Ricciardelli (2021) çalışmalarında Kanadalı 13-19 yaş aralığındaki ergenlerden oluşan 3-4 kişilik 35 grup oluşturmuştur. 30-120 dakika arasında gerçekleştirilen tartışma ve etkileşim oturumunda gruplara çeşitli sorular yöneltilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler nitel verilere dönüştürülmüştür. Bağımlılık etiketini aktif olarak benimseyen gençlerin akran grupları ile birlikte sosyal medya bağımlılığını arttırdığı kanısına verilmiştir [98]. Cheng vd. (2021), 32 ülkeden 34.798 içerik arasından 63 çalışma da sosyal medya bağımlılığının kişiler arasındaki yayılımını araştırmıştır. Araştırma sonuçlarından edinilen bilgilere göre sosyal medya bağımlılığın üç sınıftaki yaygınlığı değerlendirilmiştir. Düşük, orta ve yüksek düzeyde yaygınlık saptanmıştır. Farklı kültürler arasında yapılan kıyaslamada, sosyal medya bağımlılık düzeyi; toplumsal bilinci yüksek toplumların bireyci toplumlara göre daha yüksek seviyede olduğu anlaşılmıştır [99].

Dalvi-Esfahani vd. (2021), lise öğrencilerinin karakteristik yapılarının sosyal medya bağımlılığında ve ilişkilerinde empati kurabilme becerilerinde herhangi bir etkisinin olup olmadığını araştırmışlardır. Yapılan araştırmalarda empati yapabilen öğrencilerin kendi penceresinden bakabilme, algılayabilme ve endişe düzeyleri değerlendirilmiştir. Çalışma 15 ile 18 yaş aralığında 343 kız ve 249 erkek lise öğrencisi üzerinde 2021 yılında yapılmıştır. Araştırma sonuçlarından edinilen bilgiler dâhilinde empatik kaygı duyan ve kendi penceresinden bakabilme oranı düşük düzeyde olan öğrencilerin sosyal medya bağımlılığı yüksek çıkmıştır. Buna binaen alt gelir grubundaki öğrencilerde sosyal medyaya olan

bağımlılığın daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sosyal medya bağımlılığında cinsiyet farklılığının anlamlı bir farkı olmadığı belirtilmiştir [100].

Bayrakçı (2021)'nin yapmış olduğu çalışmada sosyal medya bağımlılığında bağışlama ve mükemmel olma ilişkisi incelenmiştir. 2018-2019 eğitim öğretim yılında Bursa iline bağlı Gemlik ilçesinde 5 değişik lisede eğitimlerini sürdüren 9, 10, 11 ve 12. Sınıf öğrencileri üzerinde sosyal medya bağımlılık oranları ile sosyal çevre kaynaklı mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkinin doğru orantılı olduğu tespit edilmiştir. Şahsa yönelik mükemmel olma durumunda göze gelen bir farklılık tespit edilmemiştir. 472'si kız 396'sı erkek olmak üzere 868 lise öğrencisi üzerinde yapılan bu araştırma sonuçlarına göre sosyal medya bağımlılık düzeyleri ile bağışlama düzeyleri arasında ters orantılı bir ilişki tespit edilmiştir. Bunun haricinde lise öğrencilerinin sosyal medyaya bağımlılık düzeyleri ile bağışlamanın alt kademesinden olan bağışlama bileşenlerinin arasındaki ilişkinin ters yönde olduğu görülmüştür. Var olan öfkeyi sürekli olarak devam ettirme ve hatta bir adım ileri taşıyarak intikam alma duygularının sosyal medya bağımlılığı ile doğru orantılı olduğu görülmüştür. Bağışlamanın alt kademelerinden olan empati kurma becerisi ile sosyal medya bağımlılık oranı arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır [101].

Mangır (2021) tarafından 2018-2019 eğitim öğretim yılında Çanakkale'nin Yenice ilçesinde Milli Eğitim Müdürlüğü bağlı lise ve dengi okullarda halen öğrenimine devam eden öğrenciler üzerinde sosyal medya bağımlılıklarının aile içi yaşam kalitesine etkisi araştırılmıştır. Araştırmalar neticesinde sosyal medyaya olan bağımlılığın alt seviyelerinden olan duygu durumu ile aile içi yaşam kalitesi arasında göze gelen bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen bu ilişki negatif yönde ve pamuk ipliğine bağlıdır. Öğrencilerin aile içi yaşam kaliteleri düştükçe kendilerini yalnız hissetmekte, problem yaşamakta, negatif fikirlere kapılmakta ve hatta depresyona girip duygusal çöküntüler yaşamaktadır. Bunun tersi durumlarda aile içi yaşam kalitesi arttığında olumsuz duyguların azaldığı ve duygu geçişlerine bağlı olarak sosyal medya kullanma isteğinin azaldığı saptanmıştır. Yapılan çalışmalar tahlil edildiğinde aile içi yaşam kalitesi ve meşguliyet, yineleme ve çatışma gibi sosyal medya bağımlılığının alt boyutları arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır [102].

Duygu (2020) 2018-2019 eğitim-öğretim yılının Konya'ya bağlı Kadınhanı ilçesinde farklı liselerde eğitimini sürdürmekte olan 829 öğrencinin siberaylaklık seviyelerini, sosyal medya bağımlılık seviyelerini ve android telefon bağımlılık seviyelerini ölçmek ve öğrencilerin siberaylaklık seviyeleri ile sosyal medya akıllı telefon bağımlılıkları arasında bulunan ilişkileri incelemiştir. Yapılan deneyler ve araştırmalar neticesinde ergenlerin siberaylaklık, sosyal medya bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığı

seviyelerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Siberaylaklık seviyeleri ile sosyal medyaya ve android telefona olan bağımlılıkları arasındaki ilişkiler incelendiğinde pozitif yönde bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir [103].

Manwong vd. (2018), Tayland'ın kuzey doğusunda küme örnekleme yönteminden yararlanarak 245 lise öğrencisinin katılımıyla grup etkinliği düzenlemiştir. Motivasyon geliştirme terapisi uygulamasının ergenlerin sosyal medyaya olan bağımlılık davranışları üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Deneysel çizgide yürütülen çalışma toplam 8 haftada tamamlanmıştır. Çalışma da grup faaliyetlerine dayalı motivasyon geliştirme terapisi uygulaması, deney grubu ve kontrol grubu etkinliklerinden yararlanılmıştır. Yapılan sentezler neticesinde grup etkinliklerine bağlı geliştirilen motivasyon terapisinin sosyal medya haftalık kullanım süresini ve bireylerdeki ruhsal bozulmayı önemli miktarda azalttığı belirtilmiştir [104].

Güney ve Tastepe (2020) normal gelişme gösteren ergen öğrencilerin sosyal medyaya olan bağımlılıklarını incelemiştir. Araştırma Ankara'nın Çankaya ilçesinde milli eğitim müdürlüğü bünyesinde hizmet veren Anadolu Liselerinde 9. 10. ve 11. Sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Araştırmaya 500 ergen katılmıştır. Öğrencilerden toplanan verilerin sağlıklı olması amacıyla "Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda tahlil edilen değerler Bağımsız Örneklem T Testi, Tek Yönlü ANOVA Testi ve veri madenciliği yöntemlerinden Karar Ağacı Modeli kullanılarak tahlil edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre sosyal medya bağımlılığında cinsiyet farklılığının etkili olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin bağımlılık düzeyleri erkek öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır. Sosyal medya bağımlılığı üzerinde öğrencilerin hangi sınıf düzeyinde olduğunun herhangi bir etkisinin olmadığı görülmüştür [105].

3. YÖNTEM (METHODS)

Ergenlerin Sosyal Medya Bağımlılığı konusunda Türkiye ve Yurtdışında son beş yılda yayımlanan bütün akademik çalışmaları incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemiyle yürütülen bu tezde, sistematik derleme deseni tercih edilmiştir. Sistematik derleme, belirli bir problem durumuna bakılarak, o alanda yapılmış tüm araştırmaların taranarak, belirli kriterlere göre örneklem grubuna dâhil edilmesi veya dışlanması ve derlemeye alınacak çalışmaların bulgularının sentezlenme işlemidir [106].

3.1. Çalışma Grubu (Research Grups)

Araştırmanın çalışma evrenini ülkemizde ve yurt dışında sosyal medya bağımlılığıyla ilgili yapılmış 55 akademik çalışma oluşturmaktadır. Örneklemini ise Türkiye ve yurtdışındaki yayımlanmış makale, yüksek lisans ve doktora tezleri ile hakemli dergilerde yayımlanmış çalışmalardan oluşturmaktadır.

3.2. Verilerin Toplanması (Collection of Data)

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak form geliştirilmiştir. Geliştirilen formda;

1. Çalışma sıra no,
2. Çalışmanın yayın türü,
3. Çalışmanın yayın yılı,
4. Çalışmanın yayın dili,
5. Çalışmayı yapan kurum,
6. Çalışmanın araştırma yöntemi,
7. Çalışmada kullanılan değişkenler,
8. Çalışmanın örneklem türü,
9. Çalışmanın örneklem büyüklüğü, alanları kullanılmıştır.

3.3. Veri Toplama Süreci (Data Collection Process)

Çalışmanın amacı doğrultusunda araştırma sorusu ve araştırma sorusuna ait alt araştırma soruları hazırlanmıştır. "Sosyal Medya Bağımlılığı", "Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı" "Social Media Addiction" gibi anahtar kelimeler ve bu anahtar kelimelerin türevleriyle Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Tez Merkezi veri tabanları ve Google Schoolardan alanyazın taraması yapılarak 23 adet tez çalışmasına 22 adet ise makaleye ulaşılmıştır. Araştırmaya dâhil edilen çalışmalar hazırlanan yayın tarama formunda "yüksek lisans ve doktora tezleri" ve "makaleler" olmak üzere 3 gruba ayrılarak daha sıralı hale getirilmiş ve bu gruplar da kendi içlerinde yıllara göre sıralanmıştır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Bu bölümde sosyal medya bağımlılığı ile ilgili 55 adet çalışma incelenmiş ve bu çalışmalara yönelik bulgulara yer verilmiştir. 55 adet çalışmaya ait yayın yılı, yöntem, veri toplama aracı, örneklem sayısı, değişken ve çalışma türüne göre çalışmaların alangöre göre dağılımı çıkarılmıştır.

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde;

- Lise öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunda internet bağımlılığı problemine rastlanmamıştır.
- Lise öğrencilerinin yaklaşık %85'den fazlasının insani değerlere sahip olduğu görülmektedir.

- Siber zorbalığa duyarlılık düzeylerinin %7'sinin düşük olduğu görülmektedir.
- Siber zorbalığa duyarlılık, internet bağımlılığı ve insani değerlerin cinsiyete göre farklılık gösterdiği elde edilmiştir. İnternet bağımlılığının erkeklerde daha yüksek düzeyde olduğu, kızlarda ise insani değerler ve siber zorbalığa duyarlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Aileleriyle birlikte yaşayan lise öğrencileri ile yurttan kalan lise öğrencileri arasında siber zorbalığa duyarlılık bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir. Aileleriyle birlikte yaşayan lise öğrencilerinin insani değerlere sahip olma durumlarının, yurttan kalan lise öğrencilerinin insani değerlere sahip olma durumlarından daha yüksek olduğu söylenebilir. Aileleriyle birlikte yaşayan lise öğrencileri ile yurttan kalan lise öğrencileri arasında internet bağımlılığı bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir.
- İnternet bağlantısı olan öğrencilerin, internet bağlantısı olmayan öğrencilere göre lise öğrencilerinin internet bağımlılığı durumlarından daha yüksek olduğu söylenebilir. İnternet bağlantısı olmayan öğrencilerde siber zorbalığa duyarlılığın daha düşük olduğu söylenebilir. İnternet bağlantısı olan ve olmayan öğrencilerde ise insani değerler de herhangi bir fark görülmemektedir.
- İl ve ilçede yaşayan öğrencilerin internet bağımlılığı durumlarının köy ve kasabada yaşayan lise öğrencilerinin internet bağımlılığı durumlarından daha yüksek olduğu söylenebilir.
- Baba ve annesi ilkököl mezunu olan lise öğrencilerin internet bağımlılığı durumunun, babası lise ve üzeri mezun olan lise öğrencilerin internet bağımlılığı durumundan daha düşük olduğu söylenebilir.
- Haftalık internet kullanım süresi 10 saat ve üzeri olan lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerinin, haftalık internet kullanım süresi 0-9 saat arası olan lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerinden daha yüksek olduğu söylenebilir.
- Lise öğrencilerinin interneti günlük kullanım süresinin 8 saat ve üzeri olanlarda internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.
- Cinsiyet ve sosyal ağları kullanım süreleri arasında günlük olarak 3 saatten fazla internete bağlanmanın internet bağımlılığında istatistiksel açıdan anlamlı fark yarattığı ortaya konmuştur.
- Ergenlerin sosyal kaygı düzeyleri incelendiğinde erkeklerin puan ortalamasının kızlara göre yüksek olduğu görülmektedir.
- Ergenlerin Kişilerarası İlişkilerle ilgili Bilişsel Çarpıtma ölçeği incelendiğinde, kızların ortalamasının erkeklerin ortalamasından yüksek bulunmuştur.
- Ergenlerin Problemler İnternet Kullanımı açısından bakıldığında erkeklerin ortalaması kızların ortalamasından yüksek bulunmuştur.
- Lise öğrencilerinin sosyal medyaya orta seviyede bağımlı oldukları söylenebilir.
- Lise öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının okul türlerine göre farklılaşmadığı görülmektedir.
- Kız öğrencilerin sosyal medyaya erkek öğrencilerden daha fazla meşgul olduklarını ortaya koymaktadır.
- İnternet bağımlılığı seviyelerinin kız öğrencilerden daha fazla olduğu tespit görülmüştür.
- Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının tüm alt boyutlarla birlikte internette günlük ortalama harcama süreye göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür.
- Yurtdışında yapılan çalışmalara göre, akıllı telefon bağımlılığının cinsiyet, aylık gelir veya ikamet açısından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.
- Ortaokuldaki ergenlerin lisede öğrenim gören öğrencilere göre sosyal medya bağımlılığının daha yüksek olduğu görülmektedir.
- İnternet bağımlılığının uyku problemine yol açtığı ve uyku probleminin de depresyona, depresyonunda intihar düşüncesine yol açtığı görülmektedir.
- Ergenlerin internet bağımlılık düzeyleri ile psikolojik belirti düzeyleri arasında orta düzey pozitif yönlü anlamlı bir ilişki görülmektedir.
- Lise öğrencilerinin güvenli bağlanma stiline, sosyal medyayı düşük bir düzeyde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stillerinin yaşam doyumu aracılığı ile sosyal medya bağımlılığını etkileyebilecek önemli

değişkenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların sosyal medya bağımlılığı ile yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişkidir.

- Ergenlerin sosyal medya bağımlılığının derse geç kalma, uyku düzensizliği, derslere adapte olamama vb. problemlere yol açtığı görülmektedir.
- Düzenli spor yapan öğrencilerin, yapmayanlara göre sosyal medya bağımlılığının düşük olduğu görülmektedir.
- Ruhsal sorunlar ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişki incelendiğinde ruhsal sorunların alt boyutları olan anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilete ile sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin yaşamdan doyumu sosyal medya bağımlılığı ve internet bağımlılığını etkilerken, beraberinde mutluluk ve stresi de getirmektedir.
- Ailelerin çocuklarına internet kullarımlarına müdahalesi de sosyal medya bağımlılığı ile doğru orantılı olarak görülmektedir.
- Sosyal Medya Bağımlılığının daha çok eğlence, sosyalleşme, gözetim ve bilgi edinme ve oyun oynama nedenlerinden dolayı kaynaklandığı görülmektedir.
- Ergenlerde sahip olunan sosyal medya hesabı sayısı da sosyal medya bağımlılığı ile anlamlı bir ilişkisi vardır.
- Akademik performans ve öğrencilerin öğrenme durumlarında da sosyal medya bağımlılığının etkili olabileceği gösterilmiştir.
- Ergen öğrencilerde hayat memnuniyeti ile internet bağımlılığı arasında olumsuz, değerlere yatkınlık ve dindarlık arasında olumlu yönde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Yayın türleri sayısı ve yüzdelik oranı
(Number of publication types and percentage ratio)

Yayın Türü	f	%
Doktora Tezi	3	5,4
Yüksek Lisans Tezi	20	36,4
Makale	32	58,2
Toplam	55	100

Tablo 2.'de göre incelenen 55 adet çalışmanın %58,2'ni makale oluştururken yüksek lisans tezi yayın türü %39,4'ünü oluşturmaktadır. Doktora tezleri ise %5,4'lik bir yüzdeye sahiptir. İncelenen çalışmalar yayın türlerine göre gruplandırıldığında 32 adet

makale, 20 adet yüksek lisans tezi, 3 adet ise doktora tezi, olarak sıralanmaktadır. Makale en fazla çalışılan yayın türü olarak tespit edilmiştir.

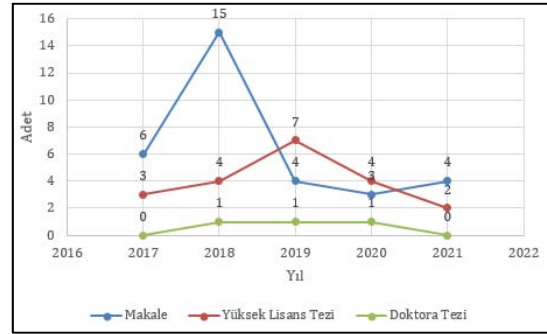
Tablo 3. Çalışmaların yayımlandığı dillere göre dağılımı

(Distribution of studies according to the languages in which they were published)

Yayın Türü	f	%
Türkçe	44	80
İngilizce	11	20
Toplam	55	100

Tablo 3.'e göre incelenen 55 çalışmadan %80'ni (44 adet) Türkçe olarak yayımlanırken %20'si (11 adet) İngilizce olarak yayımlanmıştır.

Şekil 1'de verilen bilgilere göre 2017-2021 yılları arası yüksek lisans tez ve makale sayısı yayın türlerinin sayısını geçmektedir. Yıllara göre çalışma sayılarına baktığımızda genel olarak önce artan sonra azalışa geçen bir eğri söz konusudur.

Şekil 1. Yayınların yıllara göre dağılımı
(Distribution of publications by year)

Tablo 4. Yayın türleri sayısı ve yüzdelik oranı
(Number of publication types and percentage ratio)

Araştırma	f	%
Nicel	52	94,55
Nitel	1	1,82
Karma	2	3,64

Tablo 4.'de verilen bilgilere göre incelenen çalışmaların %94,55'i (52 adet) nicel araştırma yöntemini tercih ederken, %1,82'si (1 adet) nitel araştırma yöntemini, %3,64'ü (2 adet) da karma araştırma yöntemini tercih etmiştir.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

(DISCUSSION, CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS)

Bu çalışmada araştırmacıların sosyal medya bağımlılığı konusunda yapılan akademik çalışmalardaki yaklaşımları ve alanyazındaki yönelimleri hakkında genel bilgiler açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırılan akademik yayınlar aracılığı

ile bu bilgilerin yansıtılması amaçlanmıştır. Türkiye ve yurtdışında sosyal medya bağımlılığı konusunda araştırmacıların yönelimi ve gelişimi hakkında genel bir bakış sergilemeyi amaçlayan bu araştırmada, ergenlerin sosyal medya bağımlılığı konusunda Türkiye ve yurtdışında yayımlanmış 23 adet yüksek lisans ve doktora tezi ve 32 adet Türkiye ve yurtdışı kökenli hakemli dergilerde yayımlanmış makale olmak üzere toplamda 55 çalışma incelenmiştir. Çalışmalar belirlenen sütunlara göre ayrılarak, çalışmaların analizi yapılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre, ergenlik dönemindeki öğrencilerin büyük oranda orta düzeyde sosyal medya bağımlılığı gösterdiği görülmektedir. Çalışmalardaki çalışma grubunda yer alan ergenlerin azınlıkta kalan kısmının yüksek düzeyde sosyal medya bağımlılığı göstermesi önemli ve kritik bir bulgu olsa da orta düzeyde sosyal medya bağımlılığı gösteren ergenler de risk grubu olarak değerlendirilmiştir [107].

Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı cinsiyet değişkenine göre bakıldığında, kızların sosyal medya bağımlısı olma durumlarının erkeklere göre anlamlı düzeyde farklılaşması ilgili literatür araştırmalarında beklenen bir durum olarak ele alınmaktadır.

Ergenlerde sosyal medya bağımlılığının sınıf düzeyi açısından anlamlı bir fark oluşturmaması, birbirine yakın yaş gruplarındaki ergenlerin benzer özellikleri sergilemesi yani aynı gelişimsel çağın içerisinde olmalarından kaynaklanabileceğini düşündürmektedir.

Sosyal medya bağımlılığında etkili olan unsurlar dikkate alındığında ergenlerin kendilerini gösterebilecekleri ve daha rahat ifade edebilecekleri etkinliklere dâhil edilmesi gerektiği, sosyal medyayı yasaklamak yerine sağlıklı kullanmaya yönlendirmek ve ailelerin bu bilinci küçük yaşlardan itibaren kazandırması gerektiği düşünülmektedir.

Sosyal medyanın günlük kullanım süresinin yanı sıra kullanım amacına göre de değişiklik gösterdiği düşünülmüştür.

Sosyal medyayı ‘‘oyun oynamak ve alışveriş / marka takibi’’ amacıyla kullanan bireylerin çoğunluğu yüksek bağımlılık seviyesine sahiptir. Bu sonucu literatürde oyun bağımlılığı ve alışveriş bağımlılığı üzerine yapılan araştırmalar desteklemektedir.

Bireylerin hayatlarında başarılı olabilmeleri, mutlu hissetmeleri ve refah düzeylerinin yüksek olabilmesi için iyi bir eğitim gerekmektedir. Eğitime olan ilginin artması hem bireyin hem de bireyin içinde bulunduğu toplumun gelişmişlik düzeyini artırır.

Öğrencileri ve velileri sosyal medya bağımlılığı ve eğitimin önemiyle ilgili bilinçlendirmek, hem bireylerin hayatın içerisinde olan kötü alışkanlıklara karşı daha dikkatli davranmasını hem de yaşam kalitelerini artırarak topluma ve kendine daha verimli bireyler olmalarını sağlayacaktır.

Özellikle toplumun büyük bir kısmını oluşturan genç kitle etkisi bir çığ gibi büyüyen internet ve sosyal medya uygulamalarının kullanımı her geçen gün

etkisini biraz daha arttırmaktadır. Bu uygulamaların daha çok gençler tarafından kullanıldığı göz önünde bulundurulacak olursa sosyal medya kullanım sıralamasında ülkemizin diğer ülkelere göre ilk sıralarda yer alması şaşırtıcı olmayacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken konu her gün etkisi biraz daha artan genç kitlenin interneti ve sosyal medyayı kullanırken daha etkili, faydalı ve daha bilinçli bir şekilde yol gösterecek çalışmalar yapmalarıdır. Dikkat edilmesi gereken bir diğer konu gençlerin sosyal medya uygulamaları hakkında sahip oldukları tutumları hakkında ileriye dönük çalışmaların yapılması daha faydalı olacaktır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- [1] Demirci, M., (2016), ‘‘Üniversite Öğrencilerinde Madde Bağımlılığı Ve İntihar İlişkisi’’, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- [2] Campbell, W. G., (2003), ‘‘Addiction: A Disease of Volition Caused by Cognitive Impairment’’, The Canadian Journal of Psychiatry, c. 48, S. 10, s. 669-674. <https://ww1.cpa-apc.org/Publications/Archives/CJP/2003/november/campbell.asp>
- [3] Ögel K, Taner S, Eke C, Erol B. İstanbul’da öğrencilerde riskli davranışlar araştırması. İstanbul: Yeniden yayın no: 6; 2005:111-116.
- [4] Griffiths, M., (1999), ‘‘Internet addiction: Fact or fiction?’’ The Psychologist, c. 12, S. 5, s. 246– 251.
- [5] Holden, C., (2001), ‘‘Behavioral addictions: Do they exist?’’ Science, s. 294-298,980-982
- [6] Karaman, M. K., & Kurtoğlu, M. (2009). Öğretmen adaylarının internet bağımlılığı hakkındaki görüşleri. Akademik Bilişim, 11(13), 641-650.
- [7] Griffiths, MD., ‘‘Conceptual Issues Concerning Internet Addiction and Internet Gaming Disorder: Further Critique on Ryding and Kaye (2017),’’, International Journal of Mental Health and Addiction, c. 16, S. 1, s. 233-239. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11469-017-9818-z>
- [8] Young, K. ve Rogers, C., (1998), ‘‘The Relationship Between Depression and Internet Addiction’’, CyberPsychology and Behavior, c. 1, S. 1, s. 25-28.
- [9] KOMITO, L. ve BATES, J. (2009), Virtually Local: Social Media and Community Among Polish Nationals in Dublin, Aslib Proceedings: New Information Perspectives, Cilt:61, Sayı:3.
- [10] Özdemir, Ö., (2005), ‘‘İnternetin Ticarileştirilmesi ve Uluslararası Veri Akışları’’. s. 205- 235.
- [11] Başaran, F., (2005), ‘‘Ağ Ekonomisi ve İnternet’’, İletişim Ağlarının Ekonomisi: Telekomünikasyon, Kitle İletişimi, Yazılım ve İnternet. Der. Funda

- Başaran ve Haluk Geray. (s.237-258). Ankara: Siyasal Kitabevi
- [12] Safko, L., (2010), *The Social Media Bible*, New Jersey: John Wiley and Sons.
- [13] Çetinöz, N., (2013), “Sosyal Medya”, T. Volkan Yüzer ve Mehmet Emin Mutlu (Ed.), *Yeni İletişim Teknolojileri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları, s. 150- 175.
- [14] Bulunmaz, B., (2011), “Otomotiv Sektöründe Sosyal Medyanın Kullanımı Ve Fiat Örneği”, *Yeditepe Üniversitesi Global Media Journal*, c. 2, S. 3, s. 19-50.
- [15] Vural, Z., Akıncı, B. ve Bat, M., (2010), “Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma”, *Journal of Yaşar University* c. 20, S. 5, s. 3348-3382.
- [16] Ök, F. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonları. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- [17] Düvenci, A. (2012). Ağ neslinin internet kullanımı üzerindeki sosyal medya etkisinin sosyal sapma yaklaşımı ile incelenmesi. Yayımlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- [18] Tutgun Ünal, A. (2015). Sosyal medya bağımlılığı: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. Yayımlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [19] Andreassen, C., S. (2012). Development of a facebook addiction scale. *Psychological Reports*, 110, 2, 501-517.
- [20] Çam, E. ve İşbulan, O. (2012). A new addiction for teacher candidates: Social networks. *The Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET)*, 11 (3), 14-19.
- [21] Kuss, D. J., ve Griffiths, M. D. (2011a). Addiction to social networks on the internet: A literature review of empirical research. *International Journal of Environmental and Public Health*, 8, 3528-3552.
- [22] Baripoğlu, S. (2012). Facebook ve Twitter davranış bozukluğu yapıyor mu? *Epsikiyatri*. <http://www.e-psikiyatri.com/facebook-ve-twitter-davranis-bozukluguyapiyor-mu-33945>. Erişim: 30.11.2015.
- [23] İşiten, N. (2012). Facebook ve Twitter davranış bozukluğu yapıyor mu? *E-psikiyatri*. <http://www.e-psikiyatri.com/facebook-ve-twitter-davranis-bozukluguyapiyormu-33945>. Erişim: 30.11.2015.
- [24] Wolniczak, I., Ca'ceres-DelAguila, JA., Palma-Ardiles, G., Arroyo, KJ. ve Soli'sVisscher, R. (2013). Association between Facebook dependence and poor sleep quality: A study in a sample of undergraduate students in Peru. *PLoS ONE*, 8(3): e59087. doi:10.1371/journal.pone.0059087.
- [25] Yavuzer, H. (2013). *Ana-Baba-Çocuk*. 24. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- [26] Kulaksızoğlu, A. (2014). *Ergenlikte Sosyalleşme ve Ahlak Gelişimi: Ergenlik Psikolojisi*. 16. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- [27] Öztürk D (2007) *Bilgisayar Oyunlarının Çocukların Bilişsel ve Duyuşsal Gelişimleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İzmir*
- [28] Brown BB (2013) *Adolescents, Organized Activities, and Peers: Knowledge Gained and Knowledge Needed: Organized Out-of-School Activities: Settings for Peer Relationships*. JA Fredricks, SD Simpkins (Eds.), San Francisco, Jossey Bass, p. 77-96
- [29] Steinberg L (2013) *Ergenlik Çeviren F Çok*, Ankara, İmge Kitabevi, s.21-254
- [30] Avcı M. Ergenlikte toplumsal uyum sorunları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2006;7 (1):39-64.
- [31] Atak, H., Çok, F. (2010). “A new period in human life: Emerging adulthood”. *Journal of Childhood and Adolescence Mental Health*. 17(1). s. 39-50.
- [32] Arnett, J. J. (2000). “Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties”. *American Psychologist*, 55. s.469-480.
- [33] Moody, E. J. (2001). Moody Internet use and its relationship to loneliness. *CyberPsychology & Behavior*, 4(3), s. 393-401.
- [34] Ford, B. Q., & Mauss, I. B. (2014). The paradoxical effects of pursuing positive emotion: When and why wanting to feel happy backfires. In J. Gruber & J. T. Moskowitz (Eds.), *Positive emotion: Integrating the light sides and dark sides* (pp. 363–381).
- [35] Frison, E., Eggermont, S. (2017). Browsing, posting, and liking on Instagram: The reciprocal relationships between different types of Instagram use and adolescents' depressed mood. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 20, s. 603-609.
- [36] Bayram, A. T. (2012). Pazarlama veri tabanının güncel bir unsuru olan sosyal medyanın otel pazarlamasındaki yeri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [37] Burke, S.C. ve Snyder, S.L. (2008). Youtube: An innovative learning resource for college health education courses. *International Electronic Journal of Health Education*, 11, 39-46.
- [38] Sönmez, B. (2013). Sosyal medya ve ortaöğretim öğretmenlerinin Facebook kullanım alışkanlıkları.

- Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- [39]Menteşe, M. (2013). Sosyal medya ortam ve araçlarının eğitimde kullanımına ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- [40] Arık, E. (2013). Yurttaş gazeteciliğinin günümüzdeki görünümü: Twitter gazeteciliği örneği. Gazi Üniversitesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 36, 273-287.
- [41] Akdemir, T. N. (2013). İlköğretim öğrencilerinin facebook tutumları ile akademik erteleme davranışları ve akademik başarıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [42] Ellison, N.B., Steinfield, C., Lampe, C. (2007). The benefits of facebook "friends:" social capital and college students' use of online social network sites. Journal of Computer-Mediated Communication. 12(4), s.1143-1168.
- [43] Selwyn, N. (2007). Screw blackboard... do it on Facebook! An investigation of students' educational use of Facebook paper presented to the 'Poke 1.0 - Facebook social research symposium', University of London, 15th November 2007 [electronic version]. <http://www.scribd.com/doc/513958/Facebookseminar-paper-Selwyn>. Erişim: 28.09.2015
- [44] The Telegraph (2012). Facebook and Twitter 'more addictive than tobacco and alcohol'. <http://www.telegraph.co.uk/technology/news/9054243/Facebook-and-Twittermore-addictive-thantobacco-and-alcohol.html> Erişim Tarihi: 09 Kasım 2013
- [45] Kılıncı, İ., Gündüz, Ş., (2017), "Lise Öğrencilerinin Siber Duyarlılık, İnternet Bağımlılığı ve İnsani Değerlerinin İncelenmesi", Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, c. 7 S. 2, s. 261-283.
- [46] Müezzın, E. (2017). Lise öğrencilerinde internet bağımlılığının yoksunluk, kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon bağlamında incelenmesi. Sakarya University Journal of Education, 7(3), 541-551.
- [47] Şahan, M., Eraslan Çapan, B., (2017), "Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanımında Kişilerarası İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaların ve Sosyal Kaygının Rolü", Ege Eğitim Dergisi, c. 18, S. 2, s. 887-913.
- [48] Deniz, L., Gürültü, E. (2018). Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılıkları. Kastamonu Eğitim Dergisi, 26 (2), 355-367.
- [49] Kim, H-J, Min, J-Y, Min, K-B, Lee, T-J, Yoo, S., (2018), "Relationship Among Family Environment, Self-Control, Friendship Quality, And Adolescents' Smartphone Addiction in South Korea: Findings From Nationwide Data", PLoS ONE c. 13, S. 2, s. 1-13. e0190896.
- [50] Machado, M-R, Bruck, I., Cat, M.N.L, Soares, M.C, Silva, A.F., (2018), "Internet Addiction And its Correlation With Behavioral Problems And Functional Impairments – A CrossSectional Study", Jornal Brasileiro de Psiquiatria,[online] c. 67, S. 1, s. 34-38. ISSN 0047-2085.
- [51] Sami, H, Dannielle, L, Lihi, D, Elena, S., (2018), "The Effect Of Sleep Disturbances And İnternet Addiction On Suicidal Ideation Among Adolescents in The Presence of Depressive Symptoms", Psychiatry Research, c. 267, s. 327–332.
- [52] Taş, İ., (2018), "Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Psikolojik Belirtilerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", Anemon Muş Alparlan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, c. 6, S. 1, s. 31-41.
- [53] Büyükgebiz, E. (2018). Sosyal medya bağımlılığının öğrencilerin performanslarına etkileri üzerine bir araştırma (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- [54] Dilsiz, N. B. (2019). Lise öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının bağlanma stilleri ve yaşam doyumu ile ilişkisinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- [55] Şeker, V.T. (2018). Sosyal medya bağımlılığı ile depresyon ve anksiyete arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [56] Yayman, E. (2019). Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı oyun bağımlılığı ve aile işlevleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [57] Korkmaz, S., Mehmedoğlu, A. (2018). Dindarlık, siber zorbalık ve problemlı internet kullanımı ilişkisine dair nicel bir araştırma. Dini Araştırmalar, 21 (53), 35-54.
- [58] Çakıcı, G. (2018). Egenlerde dijital oyun bağımlılığı ve öfkeyi ifade etme biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [59] Balıkçı, R. (2018). Çocuklarda ve ergenlerde çevrimiçi oyun bağımlılığı ve agresif davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [60] Göldağ, B. (2018). Lise öğrencilerinin dijital uyun bağımlılık düzeylerinin demografik özelliklerine göre incelenmesi. YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, 15 (1), 1287-1315.
- [61] Kıldırın, Y. (2019). Lise öğrencilerinin zorbalıkla baş etme düzeyleri ve zorbalık eğilimi düzeyleri

- ile bilgisayar oyun bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [62] Acat, B. (2019). Ergenlerde dindarlık, değerler, internet bağımlılığı ve hayat memnuniyeti. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [63] Kılıç, K.M. (2019). Ergenlerde dijital oyun bağımlılığı, zorbalık bilişleri ve empati düzeyleri arasındaki ilişkiler. İlköğretim Online, 18 (2), 549-562.
- [64] Can, B. , Hazar, Z. & Kurt, S. (2021). Spor Yapan ve Yapmayan Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Karma Model Araştırması) . Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi , 6 (1) , 15-39 .
- [65] Söner, O., Yılmaz, O. (2018). Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığı Ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişki. 13, Yıl:7. Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.
- [66] Tuğlu, B. (2017). Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Amaçları ve Sosyal Medya Kullanımlarına İlişkin Tutumları, Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- [67] Okumuş, V. (2018). Çocukların Sosyal Medya Kullanımları İle Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [68] Durdu, A. (2019). Ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları ve akademik erteleme davranışlarının incelenmesi ,Doktora Tezi, Toros Üniversitesi, Mersin.
- [69] Balta , E.(2019),” Sosyal Medya Bağımlılığının Orta Öğretim İkinci Kademe Öğrencileri Arasındaki Nedenleri, Eğitsel Bilişsel Sonuçları (Sivas Merkez İlçe Örneği),Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi,Sivas.
- [70] Akdeniz , B.(201). 14 – 16 Yaş Aralığındaki Ergenlerin Bağlanma Stilleri, Gözlerden Zihin Okuma Becerileri Ve Ruhsal Sorunları İle İnternet Bağımlılığı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: İstanbul İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi,Samsun.
- [71] Macit, H. (2019). Marmara bölgesi’nde sosyal medya bağımlılığı bulunan bireylerin psikolojik semptomlarının incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [72] Cuma, Y. (2020). Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı, ruhsal sorunlar ve sosyal beceri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı).
- [73] Longstreet, P. ve Brooks, S. (2017). Life satisfaction: A key to managing internet and social media addiction Technology in Society, 50, 73-77
- [74] Elhai, J. D., Hall, B., Erwin, M. (2018). Emotion regulation’s relationships with depression, anxiety and stress due to imagined smartphone and social media loss, Psychiatry Research, 261, 28-34
- [75] Konuk, B. N. (2019). İstanbul’da sosyal medya bağımlılığı olan bireylerin pozitif ve negatif duygu durumlarının incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- [76] Terzi, A. Y. (2019). Doğu Marmara Bölgesi’nde sosyal medya bağımlılığı ve kişisel iyi oluş ilişkisinin incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- [77] Caz, Ç., ve Bardakçı, S. (2019). Sosyal medya bozukluğu: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 10(17), 1100-1124.
- [78] İlğaz, M. (2019). Sosyal medya bağımlılığı: lise ve üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. Turkish Journal of Marketing, 3(3), 238–257.
- [79] Çolak, Ç. H. (2020). Lise Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığı Ve Duygu Düzenleme Becerilerinin Kişilik Özelliklerine Ve Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi,Sakarya
- [80] Fariz, S. (2017). Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Sosyal Destek ve Akademik Başarı Açısından İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- [81] Biliciler, G. (2018). Sosyal medya kullanımını yönlendiren motivasyonel etkenler: kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı çerçevesinden sosyal medya kullanıcıları üzerine bir inceleme. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- [82] Adhikari, K., ve Panda, R. K. (2018). Users' information privacy concerns and privacy protection behaviors in social networks. Journal Of Global Marketing,31(2), 96- 110.
- [83] Yılman, M. A. (2020). Lise öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- [84] Bilgin, M. (2018). “Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ve psikolojik bozukluklar arasındaki ilişki”. The Journal of International Scientific Researches, 3(3), 237-247.
- [85] Yüksel-Şahin, F., ve Öztoprak, Ö. (2019). “Ergenlerin sosyal medya bağımlılığı düzeylerini benlik saygısına göre incelenmesi”. IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, 363-377.
- [86] Ümmet, D., Alkan, H., Batal, Ö., ve Kaya, A., (2019). “Ergenlerde sosyal medya bağımlılığının yordayıcıları olarak iyi oluş ve duygusal özerklik”. 21. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, 255-262, Antalya.

- [87] Göksu, H. (2019). Ergenlerin sosyal medya bağımlılığının akademik başarılarıyla ilişkisi ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- [88] Ayazseven, Ö. ve Önder, F. C. (2018, June). "Ergenlerde internet bağımlılığı: depresyon ve yalnızlığın rolü". 3rd Eurasian Conference on Language and Social Sciences (p. 31).
- [89] Bilgin, M. ve Doğrusever, C. (2018). "Sosyal medya bağımlılığı ve bilişsel hatalar ilişkisi". ERPA 2018, 645.
- [90] Aypak, C., vd. (2018). "Lise öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı ve uyku kalitesi". Türkiye Aile Hekimliği Dergisi, 22(4), 185-192.
- [91] Ayten, A. ve Acat, B. (2019). "Ergenlerde internet bağımlılığı, değerler ve dindarlık düzeylerinin hayat memnuniyetini yordama gücü: lise öğrencileri üzerine bir araştırma". The Turkish Journal on Addictions (ADDICTA), 6(3), 847-870.
- [92] Yılmaz, B. (2017). Bir grup lise öğrencisinin internet kullanımlarının beden algıları ve yeme tutumları ile ilişkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi, İstanbul.
- [93] Banyai, F., et al. (2017). "Problematic social media use: results from a large-scale nationally representative adolescent sample". PLoS One, 12(1), e0169839.
- [94] Atabay, E.Y.(2020), Lise Öğrencilerinin Yaşam Memnuniyeti Yeme Bozukluğu Ve Sosyal Medya Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- [95] Savcı, M. ve Aysan, F. (2017). Teknolojik bağımlılıklar ve sosyal bağlılık: İnternet bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, dijital oyun bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığının sosyal bağlılığı yordayıcı etkisi. *Dusunen Adam*, 30(3), 202-216.
- [96] Bilgin, M., Şahin, İ., ve Togay, A. (2020). Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ve anne-baba ergen ilişkisi. *Eğitim ve Bilim*, 45(202).
- [97] Daşlı, Y., ve Baloğlu, A.O. (2020). Sosyal medya bağımlılığı üzerine bir alan araştırması. *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 6(33), 1229-1239.
- [98] Adorjan, M., & Ricciardelli, R. (2021). Smartphone and social media addiction: Exploring the perceptions and experiences of Canadian teenagers. *Canadian Review of Sociology*, 58(1), 45–64.
- [99] Cheng, C., Lau, Y., Chan, L., & Luk, J. W. (2021). Prevalence of social media addiction across 32 nations: Meta-analysis with subgroup analysis of classification schemes and cultural values. *Addictive Behaviors* 117, 1-8.
- [100] Dalvi-Esfahani, M., Niknafs, A., Alaedini, Z., Barati Ahmadabadi, H., Kuss, D. J., & Ramayah, T. (2021). Social media addiction and empathy: Moderating impact of personality traits among high school students. *Telematics and Informatics*, 57, 1-15.
- [101] Bayrakçı, Ç. (2021). Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının affetme ve mükemmeliyetçilik ile ilişkisinin incelenmesi ,Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi,Bursa.
- [102] Mangır, M.,(2021), Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığı Ve Aile Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- [103] Duygu, H. S.(2020), Lise Öğrencilerinin Siberaylaklık Düzeyleri İle Sosyal Medya Ve Akıllı Telefon Bağımlılıkları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi ,Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- [104] Manwong, M., Lohsoonthorn, V., Booranasuksakul, T., & Chaikoolvatana, A. (2018). Effects of a group activity-based motivational enhancement therapy program on social media addictive behaviors among junior high school students in Thailand: A cluster randomized trial. *Psychology Research and Behavior Management*, 11, 329-339
- [105] Güney, M., ve Taştepe, T. (2020). Ergenlerde sosyal medya kullanımı ve sosyal medya bağımlılığı. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 183-190.
- [106] Karaçam Z. Sistematik Derleme Metodolojisi: Sistematik Derleme Hazırlamak İçin Bir Rehber. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2013; 6(1): 26-33.
- [107] Nakaya, A. C. 2015. Internet and social media addiction. San Diego, CA: ReferencePoint Press.